

Week van 27 juni tot 3 juli 1964

Een roman door
Abraham HANS

Nr. 2

ONZE WEKELIJKSE
AFLEVERING PRIJS 3 F

HET WOUD VAN HOUTHULST

De man sprong rap in het hout en vluchtte

Onze Wekelijkse Aflevering

Abonnementsprijzen : p. maand : 10 F ; 3 m. : 30 F ; 6 m. : 60 F ; 9 m. : 90 F ; 12 m. : 120 F

Postchequerekening nr. 88.61

Uitgeverij : J. Hoste N. V.

Em. Jacquemainlaan 105, Brussel 1

Verantwoordelijke uitgever :

M. Stiins, Kunstlaan 20, Brussel 4

TWEE MODERNE
UITGAVEN DIE DE
WERELD.

AKTUALITEIT

« OP DE VOET »
VOLGEN

EN DIE ELKAAR
AANVULLEN

VOOR SLECHTS 5 F
PER UITGAVE
HEBT U BOEIENDE
LEKTUUR EN
EXCLUSIEVE
FOTO'S!

- 't Zal geen oorlog worden, zo herhaalde Martha de woorden uit de brief. En, och God, nu is het al oorlog, en hij is er in en zal moeten vechten !

Ze boog zich onder de smart en de tranen drupten op het papier, dat van zoveel liefde en nog van zulk een vaste hoop getuigde. Moeder Legein kwam naar boven en wenend ook sloeg ze haar armen om haar kind. Zij kon die droefheid voelen en ze deelde ze.

- Oorlog ! snikte de vrouw. Toch is het gebeurd. O, wat zullen we nog beleven moeten !

- En Frans er in !

Op de boomgaard kwamen geburen samen gelopen. Ieders wezen stond bedrukt. 't Was of men nu troost zocht bij elkander.

- Sloebers zijn het, die uit Duitsland ! riep boer Legein. Zo een volk overvallen dat hun niets misdeed !

- De Fransen gaan ons helpen, zei een der omstanders. En de Engelsen ook. Ze zullen de Duitsers wel plat krijgen !

« Maar onze jongens moeten toch ook vechten ! hernam de baas van Hagedoorn, en er zullen er velen vallen. O, die Duitsers, zo laf en zo vals.

- En Rusland, die tegen Duitsland staat; hij moet plat, troostte een ander.

Doch achter zulke woorden stak men toch de innerlijke angst weg.

Lang bleef Martha op haar kamer. Toen ze beneden kwam, waren haar ogen rood bekreten.

- Vader, zei ze, ik moet op reis.

- Waarheen ?

- Naar Frans, naar Dendermonde. 'k Wil hem nog eens zien.

- Maar kind, hij zal niet meer te Dendermonde zijn.

- 't Is gelijk, dan zoek ik hem verder.

- En zelf in 't gevaar lopen !

- Wat doet het er toe ? Hij is mijn man... God weet, wat er al gebeuren kan. Ik moet hem zien. Vandaag nog vertrek ik. Laat Gust meegaan.

- Uw broer kan meegaan. Maar zo haastig !

- Weerhoud me niet. Ik kan niet blijven.

- Ga morgen met de eerste trein. Dan hebt ge de hele dag voor u en kunt ge een en ander gereed maken om mee te nemen.

- Morgen is nog zo lang.

Maar Martha liet zich overtuigen, dat het verstandiger was tot de volgende dag te wachten. 't Duurde lang eer het avond werd.

Toen de schemering viel, ging Martha naar de boomgaard, ze zocht de rust.

- Here God, spaar mijn Frans ! bad de jonge vrouw, en de tranen rolden over haar wangen, tot al de rust, de angst, het verlangen, de drang naar haar man, zich uitte in haar hartstochtelijk snikken.

En ze stond hier tussen zoet geurende rozelaars, bij de wuivende, ruisende bomen, in de ter rust gaande natuur, die morgen weer heerlijk ontwaken zou. Martha rilde, en een ogenblik zocht ze steun aan de stam van een perelaar.

- Een wrede oorlog... En haar Frans.

Eensklaps hoorde ze stemmen.

- Bertha, mij zult ge niet verstoten, ik ben geen Duitser meer.

Dat was Fried, de geheimzinnige, onbetrouwbare vreemdeling, zoals Frans hem had genoemd, een man van het volk, dat België's vrede zo laag verstoorde.

Woest sprong Martha naar de haag.

- Weg valsaard ! riep ze heftig. Frans heeft het wel goed gezegd. Ga naar uw vervloekt land en verleid hier geen meisjes. Bertha, mijd hem, mijd de deugniet !

Niemand antwoordde, maar de jonge vrouw hoorde vluchtende voetstappen en weer stond ze alleen in de hof.

't Scheen of de koude haar beving, ofschoon de lucht zwoel was en bevend ging Martha in huis.

- Kind, wat ziet ge er uit ! riep haar moeder ongerust. Wat scheelt er u toch ?

- Fried, Fried ! stamelde de dochter.

- Wat Fried ? vroeg boer Legein. Spreekt ge op die Duitser ? Heeft hij u schrik aangejaagd ? Zeg het... zeg het, Martha !

- Hij sprak met Bertha.

Legein stiet een vloek uit en driftig liep hij naar buiten.

- Als ik hem zie, steek ik hem een hooivork in zijn lijf ! dreigde hij.

Bertha kwam juist door de poort en de toornige vader greep haar ruw bij de arm.

- Waar is die valse Duitser ! schreeuwde hij kwaad. Zeg het, waar is hij ?

- Welke Duitser ?

- Gij kent hem wel... Fried, de schijnheiligaard ! Waar is hij, en wild schudde Legein zijn jongste dochter.

- Weet ik het !

- Ja, gij weet het, straatloopster ! Ha ! lieg niet, ge hebt met hem gesproken ! Wacht tot seffens.

De boer liep de landweg op, en gunde zich geen rust, tot hij vóór de woning van de vreemdeling stond. In 't hofje voor het huis zag hij een gedaante en dadelijk was hij er bij. 't Was Fried.

- Boer Legein, gij, en nog zo laat ? Scheelt er wat ? vroeg de vreemdeling schijnbaar kalm, maar zijn stem beefde toch.

- Dat scheelt er aan ! riep de man en hij sloeg Fried de hand in 't gelaat.

- Is het nog niet genoeg, dat uw duivelse keizer ons in zijn vervloekte oorlog trekt ? Moet gij mijn dochter verleiden ? Ha, we zullen u van 't dorp jagen.

Fried rukte zich los en vluchtte heen, want hij vreesde de driftige sterke boer.

- Toch zullen we u vinden ! dreigde Legein.

Hij keerde naar huis terug.

- Waar is Bertha ? Nu haar rekening, zei hij tot zijn vrouw.

- Kalmeer toch, smeekte de boerin. Bertha slaapt al.

- Uit haar bed moet ze.

- Stil nu...

Maar de boer stormde naar de slaapkamer, en trok wild de dekens weg, waaronder zijn dochter zich verschool.

- Vader ! riep Bertha angstig.

- Sta op...

Woedend greep hij haar bij de arm.

- Gij met uw kanten hemden, en al uw slunsen en voddën ! raasde Legein. Gij, die de jonkheid verlokt.

- Adolf toch ! riep de vrouw, die haar echtgenoot gevolgd was. Martha is zeer ziek geworden. Ze ligt in de andere kamer met koorts en Gust is om de dokter.

En eensklaps viel bij de vader de woede.

- Martha ziek, stamelde hij.

Haastig ging hij naar zijn oudste kind. De jonge vrouw lag met vuurrood gelaat te bed en haar ogen laaiden van een vreemde glans.

- Een wrede oorlog, zei ze. En Frans is er in.

- O, peins niet het ergste, sprak haar vader op tedere toon, en zo hard als hij enige ogenblikken geleden was, zo zacht toonde hij zich nu.

- Frans zal terugkeren.

- Ze zag er zo ontdaan uit, toen ze in huis kwam, vertelde moeder. En de koorts kwam al met eens op. Martha kon haar verdriet niet verkroppen.

- Is Gust om de dokter ?

- Ja.

- Dat hij maar rap komt ! Martha, kind, slaap een beetje. Ik zal dan met u meegaan naar Frans. Toe, wordt nu niet ziek.

Weldra verscheen dokter Deblauwe, een reeds bejaarde man, die in het dorp en ver in 't ronde algemeen geacht was om zijn goed karakter en minzame hulp. Maar hij was een zonderling, een Boskanter in zijn soort, bij wie de studie de vreemde gewoonte niet had kunnen verdrijven.

Zijn zware met nagels beslagen schoenen dreunden op de trap. Een hoed met wijde, slappe rand hing over zijn lang haar en de geneesheer dacht er niet aan het hoofddeksel af te nemen. In de gespierde vuist droeg hij een knoestige stok, gesneden in 't woud van Houthulst. (1).

- Zo, zo, zieken hier ? vroeg Deblauwe met zijn forse, maar toch vriendelijke stem.

- Onze Martha, zei Legein. Ik ben blij u te zien, mijnheer de dokter.

- Hm ! Maar de mensen zien mij beter niet... Schuif eens wat op zij, boer, en gij, vrouwe, houd de lamp bij ! Ha, ha... dat is de zieke ! Koorts, man ! Zware koorts. Ba ! die hebben we allemaal gehad en in 't Vrijbosch groeien er goede kruiden voor, beter dan al de bucht van de apothekers in de stad.

De zonderling voelde Martha de pols.

- Ja, lijkt een klok, die veel te hard loopt. 'k Heb de moderne thermometer niet nodig, om te weten dat het 39 is en wel tot 40 zal oplopen.

- Veertig ! riep vrouw Legein ongerust.

- Maar ze is van een taai ras, moederke. Veertig, dat hebben we toch allemaal gehad ! Daar verschieten we zo rap niet in.

- Wie is daar ? vroeg Martha.

- Dokter langbaard, meiske, schertste de oude man, wiens baard werkelijk tot ver op de borst hing, een witbruine, verwarde, onverzorgde baard ook.

- Wat komt gij doen ?

(1) In de beschrijving van deze dokter overdrijven wij niet het minst.

- U genezen ! Zo, ik weet het nu... Maar de oorzaak, boer ?
- Ge weet toch, mijnheer de dokter, dat mijn dochter zaterdag getrouwd is ?
- Hoe zou ik dat weten ? Ge hebt dokter langbaard niet op de bruiloft verzocht en hij zou toch niet komen ook. Maar van trouwen krijgt ge geen 40 graden koorts. Dan blozen de bruidjes om een andere reden, zegt men, want ik weet daarvan niet te spreken.

- Ha, nu versta ik het. En dan de oorlog !
- En haar man is soldaat.
- Een wrede oorlog ! kreet de zieke. En Frans.

Deblauwe stond op. Hij nam zijn stok en met dezelfde dreunende stap daalde hij de trap af. Legein volgde hem naar beneden.

- Boer, zend uw jongen mee om een drank, en geef haar elk uur een lepel en kijk niet zo benauwd.

- 'k Ben er toch niet gerust op.
- Neen, ge zijt lijk al de mensen hier. Ze roepen dokter langbaard, hé, maar ze weten het toch beter dan hij !
- Neen, dat niet !

- Wel, doe dan wat ik zeg. 't Is niets, boer. Ge weet dat ik bij dag en nacht door het bos dool en veel mensen help, maar het ook zeg als er geen hulp is. Soms weet ik niet, wat er een zieke scheelt en dan beken ik mijn onmacht. Ik ben niet als de jonge geleerde dokters uit de stad, die alles weten. Sommige zieken moesten een vensterke in hun buik hebben, dat ik er eens door zien kon, wat er binnen wringt.

Gust stond reeds klaar om de geneesheer naar zijn woning te vergezellen.

- Ja, 't is oorlog, zei Deblauwe. De Duitser is een sloeber, daarmee is het al gezegd. Oorlog ! Ik dool door wind en weer, door zomer en winter, zon en sneeuw, om mensen te genezen, die alles zouden geven om aan Pietje de dood te ontkomen, en nu gaan ze met hopen jonge, kloeke gasten vermoorden. 't Is God geklaagd ! Dat zeg ik en van politiek weet ik niets. Kom, jongen, we zijn weg en boer, maak u niet ongerust. Goede avond !

De zonderling verdween. Een uur later was Gust, de zoon, terug met een drankje, uit kruiden van 't Houthulster woud getrokken. 't Was nu nacht geworden, maar op Hagedoorn kwam geen rust.

- Moeder, kleed me ! riep Martha in haar koortsige wartaal. Ik moet naar Frans en ik zal de trein missen.

Dan verhief ze zich wild en haar gelaat was door angst verwrongen tussen de lange, los gewoelde lokken, die over schouders en borst goldten.

- Frans roept me. Hij is gekwetst en ik hoor hem schreeuwen. O, gij zijt wreed ! kreet ze weer, als Legein haar met zacht geweld in de kussens duwde.

- Heer God, spaar hem ! bad de jonge vrouw, en dan vouwde ze de gloeiende handen te samen, en de rollende blik werd enige ogenblikken rustig, als op een punt gericht.

Ze ijlde de arme bruid, wier huwelijk door de gruwelijke oorlog was gestoord.

EEN VADERLANDER

- Gaat ge nu weer uit... en ik heb zo'n hoofdpijn.

Klagend, met matte stem, sprak mevrouw Desmedt, de echtgenote van de rijke landeigenaar.

Ze zat in haar deftig bemeubelde eetzaal, die echter het huiselijke en gezellige miste.

Haar man was reeds van tafel, had een sigaar opgestoken en gezegd, dat hij naar « 't Gemeentehuis » moest. —

- Lieve Adèle ieder heeft, in deze tijd vooral, zijn plicht te vervullen, zei mijnheer Desmedt wat ongeduldig.

Ze spraken Frans, want de volkstaal gebruikten ze slechts tegen meiden en boeren, wier pacht ze inden.

- Maar is uw plicht dan nooit hier ? hernam de dame, die er bleek en lijdend uitzag. Hier bij mij en ons kindje.

- Hoe kunt ge zo spreken ? Juist alsof ik altijd weg ben. En ben ik geen goede vader voor Louisje ?

- Zeer veel toch zijt ge weg.

- Natuurlijk, als ik mijn zaken verwaarloos, kan ik wel op mijn stoel gekluisterd blijven. En is 't vaderland in nood, en zoals ik zeg, heeft ieder zijn plicht te doen. En onder ons, ze bezien mij omdat ik geen soldaat ben.

- Gij, soldaat ? Ge hebt immers een plaatsvervanger.

- Dat is het juist.

- Ge hebt er toch voor betaald.

- Maar begrijpt ge dan de toestand niet ?

- Neen ! Ge zijt toch geen werkman of boerenzoon.

- Over die plaatsvervanging werd er in vreedestijd al veel gesproken, maar nu met de oorlog nog meer.

- Gij luistert altijd naar 't gemene volk, gij, een landeigenaar.

- Toch niet, maar er zijn veel getrouwde mannen vertrokken, zo oud als ik, en zelfs vader van vier, vijf kinderen. Ik heb er maar één.

- Werkmensen.

- Nu ja, maar tegenwoordig veranderen de verhoudingen. Ik moet ten minste toch wat doen, en daarom heb ik enige heren opgeroepen, om een afdeling van 't Rode Kruis te stichten. Zo red ik de schijn, en 't is noodzakelijk werk toch ook. Dus ik kan deze avond niet thuis blijven.

- Nu, ga maar, ik ben de eenzaamheid gewoon !

- Wat zijt ge onredelijk.

- Ja, ik ben altijd onredelijk, dat weet ik wel.

- Als ge nu toch hoofdpijn hebt. Wacht, ik zal u een poeder geven.

- En dan moet ik maar naar bed gaan, bij ons kind, hé ? Merci, ik kan me zelf wel aan een poeder helpen. Ga maar gauw, of ge komt te laat en vergeet de sleutel niet, anders moet de meid opblijven en ze heeft haar rust nodig.

Desmedt haalde de schouders op.

- Als ge de bladen leest, zult ge wel anders oordelen en mij gelijk geven, zei hij nog.

- Gij hebt altijd gelijk. Vrouwen trouwen maar, om het huishouden te besturen en alleen te zitten. Alleen met een lastig kind van vijf jaar. Toen het geen oorlog was, vondt ge ook altijd een reden om u te vermaken en mij naar mijn slaapkamer te sturen. 't Zal dus nu nog erger worden.

- Laten we nu niet twisten. Een man moet zijn plicht begrijpen. Tot straks !

De jonge landeigenaar verliet de kamer.

Mevrouw Desmedt zat nu te borduren. Droevig waren haar gedachten... Ze wist wel, dat haar man haar niet beminde.

Desmedt begaf zich naar 't gemeentehuis, waar burgemeester Vermeulen, de sekretaris Poelaert, de ontvanger Vinck, de hoofdonderwijzer en enige renteniers hem reeds wachtten, nieuwsgierig naar de plannen, die de, om zijn rijkdom en invloed ontziene heer, meedelen zou.

- Bonjour, bonjour... ik ben de laatste, zei Desmedt, in zijn mengeling van Frans en Vlaams. Tous présents ! We zijn er allen !

- Behalve dokter Deblauwe, antwoordde de burgemeester.

- Ha, le docteur ! Notre drôle esculape ! Deblauwe doolt ver van hier ! Nu, we kunnen hem voorlopig missen... Fientje ! riep Desmedt tot de herbergdochter, een fles Rodenbach. 't Is laf vandaag ! Nos pauvres soldats ! Onze dappere soldaten, wat zullen ze zweten.

- Ze zijn al hard bezig te Luik en de Duitsers krijgen er lelijk van, vertelde de sekretaris Poelaert, die op een Frans blad geabonneerd was, en zich daar steeds op liet voorstaan.

- Tout va bien, très bien, 't gaat allemaal goed, bevestigde de landeigenaar, zo stellig, als stond hij in betrekking met de generale staf. Luik valt nooit, en moest het vallen... mais c'est impossible... 't is onmogelijk, dan hebben we nog Namen en vooral Antwerpen. O, Anvers... dat krijgen ze in geen tien jaar !

Desmedt bezegelde die woorden met een flinke teug uit het glas, dat Fientje voor hem neergezet had. Dan stond hij op, kuchte even, nam een deftige houding, en alle aanwezigen keken plotseling zeer ernstig, in afwachting van hetgeen er volgen zou.

- Messieurs... mijnheers, aldus begon Desmedt, ik heb u bijeen geroepen voor een importante zaak. 't Is oorlog. Een lafaard bespringt ons land. Onze dappere soldaten zijn vertrokken om met hun bloed ons België te defenderen, te verdedigen. Luik bewijst het al, welk een moed ze hebben. En 'k begin met te zeggen : Vive notre armée ! Leve ons leger... Wij drinken op het leger !

En de man, die zijn plicht had afgekocht, en voor wie een andere misschien in de dood ging, een ander, die arm was en door een voor hem grote som bekoord werd, om soldaat te worden, die man durfde zijn glas verheffen en met wellust een diepe teug ledigen, terwijl minder begunstigen dan hij reeds in hun bloed lagen te sterven.

- Messieurs, vervolgde de zonderlinge vaderlander, België verwacht ook van ons devoren... plichten gelijk men zegt. Soldaten worden geblesseerd en moeten gesoigneerd worden. Overal maakt men ambulancen om ze te ontvangen en onze commune mag niet ten achter blijven. Wij moeten gereed zijn. Ik vraag u met mij een sektie van de Croix-Rouge, het Rode Kruis te vormen. We hebben twee schone zalen in het klooster, en de zusters kunnen de geblesseerden soigner. Wij zijn de Comité de Direction, de bestuurders. Onze dokter is een aardig type, un drôle, maar een goede dokter. We hebben bedden in het klooster en kunnen er enige lenen. Ik geef er twee en nog meer als 't moet zijn. Ik betaal ook de witte banden met de croix rouge. Zo ik proposeer heden avond de sektie te formeren. Dat is mijn gedacht. Wat peinst gij, burgemeester ?

- Ha, 't is een goed voorstel, mijnheer Desmedt en 't ware niet moeilijk uw plan uit te voeren. De zusters zullen wel akkoord zijn.

- Neen, ons dorp mag niet ten achter blijven, meende ook de sekretaris Poelaert. Ik heb in mijn Franse gazet gelezen, dat ze overal ambulancen stichten.
- Niet waar? riep Desmedt zegevierend.
- En de Koning geeft er zelfs zijn paleis te Brussel voor. En elders is 't in colleges en scholen.

De voornamhe heer van het dorp hoorde geen tegenspraak en 't komiteit werd dus gesticht. 't Was zeer natuurlijk dat Desmedt tot voorzitter en de dorpssekretaris tot schrijver werd benoemd. De burgemeester zou ondervoorzitter zijn en de ontvanger penningmeester. De anderen waren eenvoudige leden.

- Maar wij mogen toch ook de band dragen? vroeg een van de renteniers, die zich er al op verheugde met het Rode Kruis te kunnen pronken.

- Zeker, zeker, we dragen die band allemaal, zo stelde de voorzitter hem dadelijk gerust. Morgen zal ik naar Ieper gaan en voor alles zorgen. Als de burgemeester en de sekretaris dan zo goed willen zijn met de moeder-overste van 't klooster te spreken. Ik ben bereid de onkosten te dragen, maar ik peins, dat alle inwoners gaarne medewerken. Mijnheer de ontvanger kan een lijst doen circuleren.

- Dat is heel goed, antwoordde de penningmeester.

De heer Desmedt besprak nog haastig enige maatregelen en stelde voor de volgende avond een tweede vergadering te houden, wat algemeen goed gevonden werd.

- Messieurs, gij zult mij nu excuseren? vroeg de voorzitter der Rode Kruisafdeling. Ik heb nog veel werk.

Hij reikte allen de hand en vertrok. 't Was al donker geworden en de grondeigenaar sloeg de weg naar Hagedoorn in.

- Dat is goed gelukt, mompelde hij. De boeren en boerenheren doen alles wat ik zeg. Ik ben president, ik zal onze afdeling officieel doen erkennen en, in plaats van soldaat te gaan spelen, krijg ik later een dekoratie. Men moet tegenwoordig de schijn redden.

En vrolijk stapte hij voort, de rijke heer, die zich verschool achter het heilig Rode Kruis, het teken van barmhartigheid voor hen, die wel de vijand moesten trotseren.

Niet ver van Legein's hoeve sloeg Desmedt een zijpad in, dat naar 't bos leidde. Geheimzinnig hing de duisternis in de lange dreven, waar weer de wind plechtig door 't gebladerte ruiste. Een meisje kwam in de laan. 't Was Bertha Legein.

- Ha! Ge zijt er! zei Desmedt opgewekt.

- Ik heb uw briefje ontvangen, maar 't is veel later dan ge schreef, antwoordde de jonge dochter van Hagedoorn.

- Och, ik werd opgehouden.

- 't Is goed, dat vader nu niet veel op mij let.

- Martha's ziekte is ergens goed voor.

- Zo moogt ge niet spreken. Ik heb veel deernis met mijn zuster. 'k Ben blij dat ze nu toch betert.

- Zeker, zeker, en ik ook. Bertha, morgen ga ik in de auto naar Ieper. Ge rijdt mee. Ik heb u nog een cadeau beloofd.

- 'k Durf haast niet.

- Wacht me te Poelkapelle. Daar kennen ze u niet, en 't is juist of ik u meeneem om een dienst te bewijzen. Ik help zo wel eens oude vrouwen en mannen ook. Komt ge?

- Ik zal trachten...

- Wat ben ik blij u te zien!

En Desmedt trok het meisje tegen zich en kustte haar hartstochtelijk op de mond.

- Dat moest uw vrouw weten! sprak Bertha.

- Zwig toch! Die zit thuis!

- Met hoofdpijn?

- Natuurlijk!

- Ik ben soms zo benauwd, dat het al uitkomen zal.

- Dat kan niet! We zijn voorzichtig.

- Ge zijt getrouwd.

- Helaas ja... Wat kan ik er aan doen? Mensen, die elkaar beminnen worden ook tot elkaar gedreven. Kom, we moeten nog wat wandelen. 't Is zo stil, zo stil, zo rustig hier, en we zijn geheel alleen.

- Ik mag niet lang meer blijven.

- 'k Zal u niet lang houden.

- Als vader het wist! Hij kan zo kwaad zijn...

- Maar hij zal het niet weten.

En de grondeigenaar, de rijke man, die meende alles met zijn geld te kunnen kopen, sloeg het meisje zijn arm om het middel en voerde haar mee, verder de geheimzinnige dreef in, waar slechts de avondwind het lover beroerde.

- Jonge dochter, eer verloren, alles verloren! klonk plots een zware stem.

Desmedt sprong verschrikt opzij en Bertha vluchtte heen.

- Dat is die verdomde dokter, die oude zot, dacht de teleurgestelde verleider.

- Man, wie ge zijt, weet ik niet, hernam Deblauwe, maar ge doet slecht werk!

Desmedt had hem gaarne bij de borst gegrepen, maar de vrees voor herkenning dreef hem nog dieper in het kreupelhout. Deblauwe vervolgde zijn weg.

Desmedt bleef nog enige tijd wachten, wandelde dan stillekens tot de zoom van het woud, doolde zelfs rond Hagedoorn, maar Bertha vertoonde zich niet meer.

- Die zotte dokter, dat hij 's avonds in zijn vuile kluis blijft! gromde hij ontstemd.

Snel keerde de gehuwde man naar het dorp terug.

- Toch is Bertha de mijne, mompelde hij. Een lief snoetje. De oudste is schooner, maar zo fier! Ba, die zaterdagavond, 't was als een vorstin. Maar verdomd schoon. 'k Krijg ze toch, als ze haar lummel van een Frans Hoornaert maar vergeten is! En afwezigen zijn rap uit het geheugen.

Zo oordeelde deze vaderlander, die van plicht jegens het verraderlijk aangevallen België durfde gewagen. Ja, door zijn gezag en stand, door zijn knap geslaagd en zijn geschenken, had hij de lichtzinnige Bertha reeds in zijn strik gevangen.

VERBORGEN

- Fried gij! riep Bertha verbaasd en verschrikt.

- Ja.

- Zijt ge dan niet gevlucht?

- Zoudt ge me zo gaarne weg zien ?...
- De mensen zouden u kwaad doen.
- Waar moet ik vluchten ? Overal zullen mijn papieren en mijn spraak mij verraden. Overal zal het volk mij haten en mishandelen... en misschien doodslaan... Kijk hier !
- Ik moet naar huis !
- Even maar ! Of haat ge mij ook al ?
- Neen Fried !
- Kom, dan even maar !

Hij trok het meisje achter de struiken.

- Kijk, zei hij op gedempte toon. Daar heb ik een hol in de grond gegraven en leef ik als een beest.
- Maar Fried toch !
- Ja, als een beest, tot de Duitsers komen !
- Die kunnen niet tot hier geraken ! Ze zijn bij Halen verslagen. 't Staat in de gazet.

Fried lachte honend.

- Ze bedriegen u ! Ik zeg u dat de Duitsers zullen komen, en overwinnen. En dan ben ik weer vrij, dan durft niemand me raken. Nu kunt ge mij verraden, Bertha... en dan moeten de boeren me maar doodslaan !
- Ik u verraden, Fried ! Wat denkt ge toch van mij ?
- Ge haat me ook !
- O, neen !
- Wilt ge me dan helpen ?
- Hoe ?
- Door me eten te brengen. Anders moet ik verhongeren.
- Maar Fried...

- O, ik hoor 't al, ge durft niet of ge wilt niet, ge haat mij. Ik had eerder moeten vluchten, zoals de Duitsers van Thourout en Brugge en Oostende... Er waren er zoveel in 't land, en aan de kust vooral. Zij zijn veilig. Maar ik kon niet vluchten; en weet ge waarom niet, Bertha. Uit liefde voor u... O God, ik heb u zo lief ! Maar ge haat mij. Ge wilt me laten verhongeren. O, dan sterf ik liever anders, dan hang ik me op... Ja, dan hang ik me op, vlak voor uw huis aan een boom van Hagedoorn !

- Zwijs toch, Fried ! kreet Bertha angstig.
- Ik meen het ! Dan zult ge me 's morgens als ge opstaat, aan een boom zien bengelen, en heel uw leven schrik gevoelen.

De Duitser sprak snel en had heftig Bertha's hand gegrepen, die hij innig drukte.

- Fried, ik zal u eten brengen, zei het meisje medelijdend. Brood en boter, kaas en vlees... alles wat ge vraagt !
- Dus ge haat mij niet ?
- Waarom zou ik u haten ? Omdat 't oorlog is ? Dat kunt ge niet helpen.
- Die vervloekte oorlog maakt mij ook ongelukkig. En toch, de Duitsers zullen hier komen.
- Maar zijt gij dan geen deserteur ? Wat zullen ze met u doen ?

Even stond de man als verlegen.

- Neen, ik ben geen deserteur... dat zult ge later horen, Bertha. En als ons leger komt, 't machtig Duitse leger, kan ik u en uwe familie een grote dienst bewijzen. O, ge zult het u niet beklagen, als ge me helpt !

- Nu moet ik naar huis, Fried.

- Ja. Wanneer komt ge dan.

- Morgenavond.

- Onthoud goed de plaats. Ik zal hier voor de struiken twee stokken in een kruis leggen, dan zult ge de plaats gemakkelijk herkennen. O, ik heb al weer veel moed, Bertha. We waren zo gelukkig samen. We zullen het nog zijn.

Hij boog zich en kustte haar, en dan ging 't meisje gejaagd heen.

- Jozef-Maria ! Nu heb ik er weer twee, mompelde Bertha. Arme Fried, hij heeft mij lief, en ik bedrieg hem. Maar 't is met Desmedt niet ernstig... hij is getrouwd, en 't kan niet blijven duren. Ik moet hem mijden.

Ze meende het hier weer goed, dit verblinde kind, maar begreep niet, hoe ze onder de macht van de rijke grondeigenaar was en hem toch volgen zou, als hij het vroeg.

- Jonge meisjes moeten zo laat niet in 't bos lopen, klonk het.

't Was Dillen die eensklaps opdook. De oude Boskanter bleef voor Bertha staan.

- Ha, 't is de dochter van Doornhage, hernam hij. Ga naar huis, kind, er zwervt aardig volk rond. Van nacht liep er een vreemdeling door het bos.

Bertha schrok. Zou Dillen het weten, dat Fried zich in het woud verschool ?

- Welk een vreemdeling ? vroeg ze.

- Ik weet het niet, maar ik hoorde gerucht aan mijn stal en ik stond op. De kerel heeft zeker kiekens willen stelen en vluchtte weg. 't Is dwaas, dat wij onze wapens hebben moeten inleveren. De burgemeester wilde het, maar ik heb me nu een goede knuppel uit 't bos gesneden.

- Dillen, ge maakt me vervaard, zei Bertha, ik ga rap voort.

En onderweg dacht ze over de woorden van de grijsaard na. De vreemdeling moest Fried zijn geweest, die wilde stelen om de honger te stillen en eensklaps voelde ze deernis met de jonge man. Ze hadden toch verkeerd, in stilte wel, maar als ware geliefden. Hij was een Duitser. Doch welke schuld had hij aan de oorlog van zijn keizer ?

Bertha kwam thuis. Boer Legein was zeer opgewonden. Hij had zo juist aan de voordeur het dagblad gelezen.

- O ! die sloebers, die sloebers ! riep hij. Ze moorden en branden daar in het Walenland. Ze steken 't vuur aan huizen en hoeven, aan hele dorpen en schieten de mensen omver, of steken ze dood met de bajonet. Die sloebers, ha, die sloebers !

- Als ze maar niet hier komen, zei de boerin ongerust.

- Hier komen ! Nooit ! Daarvoor krijgen ze te veel klop van onze soldaten ! Eerst zouden ze Antwerpen voorbij moeten en dat krijgen ze in geen tien jaar !

Maar weer stak Legein achter al die woorden zijn innerlijke angst weg. Hij liep naar buiten. Vreedzaam als elke avond lag daar het zwijgende land tot het donkere Houthulster woud. De boer staarde naar het Oosten, doch zag slechts de sterren aan de hemel glanzen.

En toch daar moordde en brandde men, daar was België's vrede verstoord, daar vluchtten mannen, vrouwen en kinderen. Was dat oorlog?

En Legein huiverde. Zo ze toch eens tot hier kwamen! 't Was zo'n klein leertje, dat van ons en het stond tegenover een sterke vijand.

Engeland had Duitsland de oorlog verklaard, maar waar bleven zijn soldaten?

En de Fransen? De sekretaris beweerde van middag, dat ze er al waren en meevochten, maar dorpsgenoten, die een zoon of een broer bij het leger hadden bezocht, loochenden dit.

Moest de vijand toch eens komen!

Nooit had Legein zo zijn gehechtheid aan zijn huis gevoeld als nu. Gelukkig leefde hij hier, en gelukkig ook waren alle mensen geweest. En nu oorlog!

Vluchten misschien ook, alles in de brand laten, arm ronddolen in de vreemde. Maar die mannen, die naar 't leger waren geweest, zeiden ook dat Antwerpen zo sterk werd gemaakt. Al prikkeldraad om de forten, ganse velden vol, waarop elektriciteit zou komen.

En 't was als op de laatste juli-avond, toen men nog over de oorlog sprak, en men ook de onrust achter schone woorden en alles wat men gaarne geloofde, verdook.

DE BURGERWACHT

- Al zo vroeg op gang champetter? vroeg Legein aan de veldwachter, die voorbij Hagedoorn kwam.

- Ja, de oude Dillen was nog veel vroeger. Die klopte me om drie uur al uit 't bed.

- Dillen? En waarom?

- Ze hadden zijn kiekens gestolen.

- Zo! Dieven in de streek?

- 't Moet zijn! Bij boer Wallin is al hetzelfde gebeurd. Maar zoek nu maar in het Vrijbos! Dokter Langbaard... Deblauwe liever, heeft me zo juist verteld, dat hij vannacht een vreemde kerel in de beukendreef tegen kwam. De man sprong rap in 't hout en vluchtte.

- Als 't maar geen Duitse spion is!

- Wie weet het! Maar die zou niet komen om te stelen. De burgemeester roept vandaag de burgerwacht op. Dat gebeurt in elke gemeente.

- Is er hier dan een?

- Zeker, zowel als in de stad, met dat verschil, dat ze alleen op 't papier bestaat. Maar nu moet ze dienst doen. Ze zullen een blauwe kiel dragen en de Belgische kleuren aan de arm en om de hoed, en 's nachts de ronde doen. Ze zeggen dat er overal spionnen ronddolen. Mijnheer Desmedt zal kommandant zijn. Hij is ook de overste van 't Rode Kruis in 't klooster.

- Mijnheer Desmedt weert zijn eigen, vindt ge 't niet.

Dezutter — zo heette de veldwachter — knipoogde eens en zei:

- Ja, zeker. Maar veel mannen van zijn leeftijd en getrouwde als hij, vechten nu of liggen al onder de aarde. Maar dat mogen we alleen peinzen, want mijnheer Desmedt heeft een diepe zak.

- Zo is het!

- Hoe gaat het met Martha?

- Ze is, God zij geloofd, genezen. Morgen trekt ze met boer Hoornaert op reis.
- En waar is Frans?
- Te Antwerpen, ten minste, zo zegde zijn laatste brief.
- De mannen spraken nog een wijle over de oorlog en dan ging Dezutter verder. Legein trok in huis, waar moeder de koffie opgeschonken had. Gust, de zoon, zat aan tafel te eten. De boer vertelde het nieuws van de burgerwacht.
- Gust, ge zult daar ook bij zijn, zei hij.
- De jongeling zag op. Hij scheen verlegen.
- Zijt ge benauwd misschien? vroeg zijn vader.
- Neen, neen. Benauwd om hier op ronde te gaan! Ik vind dat goed voor oudere mannen. Ik zit met iets anders in 't hoofd. Zoveel jonge gasten trekken als vrijwilliger op en ik blijf thuis en 'k ben daarover beschaamd.
- Ge wilt toch niet tekenen! riep zijn moeder verschrikt.
- Ja, ik zou me te Ieper willen engageren. Er zijn er al achttien van onze parochie weg en 'k weet er van nog!
- Gij ook naar de oorlog! kloeg de boerin.
- Frans is wel op en die is veel ouder en getrouwd! En zoveel ouders met drie, vijf, zes kinderen!
- Gij zult hem dat verbieden, hé, Adolf, zei vrouw Legein tot haar man.
- De boer keek ernstig.
- Niet waar, Adolf, ge zult het hem verbieden? hernam zijn echtgenote ongerust.
- Wel, Gust heeft gelijk, 'k moet het zeggen zoals ik het peins, antwoordde Legein. Wel, mardjie, als ik jong was, bleef ik ook niet thuis, nu die sloebers hier zo branden en moorden! Dan zou ik ook een geweer in de handen willen houden.
- Neen, ge gaat niet! zei vrouw Legein. Dood geschoten worden. En maar één zoon hebben. Martha zit daar nu al zonder man en 'k kan 's nachts niet slapen uit vreze voor Frans. En er nu nog een tweede naartoe zenden! » 't Gebeurt niet. Frans was soldaat en hij moest gaan. Maar gij zijt het niet. Ge zijt nog geen achttien jaar.
- De naaste week, moeder!
- Maar hij is sterk en struis als een van vijftientwintig, hernam Legein. Neen, ik kan Gust niet verbieden zijn plicht te doen. Als hij vecht is het voor 't recht en voor ons volk, en voor ons. Ieder moet nu 't zijne doen, want hoe verder die sloebers komen, hoe slechter. 'k Mag er niet op peinzen, of ik word wreed van koleire! Zo de weerloze burgers duivelen. Ze tegen de muur zetten, er op schieten als wij op een haas of ze anderzinds misdoen! Neen, 'k kan Gust niet thuis houden als hij wil gaan, en mijn hart rechtuit gesproken, ik ben fier dat mijn zoon zulk bloed heeft.
- O, zijt ge dan geen vader! hernam vrouw Legein.
- Maar is 't niet waar, wat ik zeg? Zijn er geen moordenaars bij erger dan Bakeland, die uw grootvader de kop heeft zien afdoen te Brugge? Uw grootvader was dan nog maar veertien jaar en als hij van de roversbaas vertelde, was 't nog met schrik. Welnu, als de Duitsers hier moesten geraken, zou 't nog erger

zijn dan in Bakelands tijd. Als nu alle mannen thuis bleven, dan zou 't voor die deugnieten wel heel gemakkelijk gaan.

- 't Is gelijk. Ik ben toch benauwd voor mijn jongen !

- Nu niet te veel tegen moeder in gaan, zei Legein stil tot zijn zoon. Trek vanmiddag naar Ieper en teken, dan zal moeder 't wel beter verstaan, dat ge niet anders kunt. Ik zal eerst meegaan naar de sekretaris.

Toen Gust 's namiddags naar 't station van Langemark stapte, ontmoette hij kennissen, welke zich naar 't dorp begaven en hem vroegen : of hij ook niet voor de garde-civiek op moest.

- Ik ga naar 't leger, antwoordde de jongeling ernstig.

Hij voelde het, wat hij wilde doen. Hij was zich volkomen bewust van zijn gang. Hij liep niet heen, meegesleurd door anderen, maar kalm wilde hij zich verbinden aan 't kleine, dappere leger, dat de wereld verbaasde door zijn weerstand tegen de overmachtige vijand.

In de grote gelagkamer van 't gemeentehuis verdrongen zich de dorpingen, door de veldwachter Dezutter nog haastig tot deze vergadering opgeroepen. Vooraan stonden burgemeester Vermeulen, de sekretaris Poelaert, de ontvanger Vink, de hoofd- en hulp-onderwijzer en mijnheer Desmedt. Deze laatste zag er al krijgshaftig uit.

Een vilten hoed met brede rand en driekleurig lint dekte zijn hoofd. Om het midden droeg de grondeigenaar een leren riem met revolver en een zwart-geel-rode strik tooide zijn linkerarm. Bruine laarzen reikten hem tot de knieën.

Enige Boskanters lachten onder elkaar met de nieuwe hoofdman, en een zei, dat hij drie zonen bij de troep had, minstens even oud als de kommandant van 't dorp waar het geen oorlog was. De heer Desmedt klapte in de handen om stilte te verkrijgen en 't gemompel viel onmiddellijk, want ieder was nieuwsgierig te horen wat er verteld zou worden.

Desmedt nam met een zwierige zwaai de hoed van 't hoofd en riep :

- Leve België !

- Bravo ! Bravo ! antwoordden enige stemmen.

- Dorpsgenoten, hernam de spreker, ons vaderland is in danger, en niet alleen ons heldhaftig leger, maar wij allen moeten het defenderen. De Koning roept niet alleen de soldaten op, maar ook de burgers, ook ons, mijne vrienden, en wie zou er zich aan deze devoir willen onttrekken ? Wij moeten onze parochie surveilleren. Duitse spionnen lopen rond. Zij kunnen de beken, de putten vergiften, de spoorweg doen springen, de brug over de beek vernielen en allerlei schade doen. Wij moeten dat beletten. Dat is onze devoir. De preuven zijn er, dat er slechte kerels ronddolen. Ze zijn gezien in 't Vrijbos. De burgerwacht wordt vandaag ingericht voor de mensen van achttien tot veertig jaar.

- 't Vrouwvolk ook ? riep een Boskanter achter uit de zaal, waarop een luide lach schaterde.

- Silence ! gebod de sekretaris.

Desmedt fronste de wenkbrauwen.

- Alle goede burgers zullen de discipline respecteren ! hernam hij. En surtout zullen we de wet uitvoeren. Het hoofd der gemeente, de achtbare burgemeester, heeft mij tot kommandant benoemd, en ik zal met u als broeders handelen, maar de discipline doen respecteren. We hebben een eerste peloton opgeroepen.

Dat zijt gij. Gij doet deze nacht dienst. Morgen roepen wij een tweede peloton bijeen. Van uw peloton zijn de sekretaris, mijnheer Verhoeven en de onderwijzer, mijnheer Demol, de luitenanten. Aan hen zijt ge gehoorzaamheid verschuldigd. De wet zegt dat ge een blauwe kiel moet doen maken. Wij hebben de kokarden en de wapens hier. Nog geen ammunitie, maar die zal gezonden worden. Vanavond doet ge dienst met een geweer zonder kogels; dat dwingt toch ook respect af.

- En we moeten met papierbollen schieten! spotte een Boskanter. Dat de burgemeester mij mijn kogels en mijn tweeloop teruggaf en 'k zou eens zien of ik een spion missen zou als ik hem in de gaten kreeg. De sjampetter daar weet het wel, dat Loden nooit nevens een haas of konijn schoot.

- Silence! gebod Desmedt, nu er weer gelachen werd. Niemand mag in de rangen spreken. Zodus, vrienden, commandeer seffens de kiel, als ge er geen hebt.

- Is een gewone sarreau ook goed? vroeg een veekoopman.

- Ja, ja, antwoordde burgemeester Vermeulen, 't is van de sarreau dat de kommandant spreekt.

- Om acht uur op post vóór 't gemeentehuis, ging Desmedt voort. Dan wordt ieder zijn plaats voor bewaking of patrouille goedgekeurd. De état-major is boven op de gemeentekamer.

- Wat is dat voor een ding? vroeg iemand.

- De oversten, lichtte de sekretaris Poelaert toe.

- En ieder zijn devoren gedaan! besloot Desmedt. 't Is voor 't vaderland. De soldaten geven ons 't exempel. Zij sacrificieren hun leven... De Koning heeft ook confiance in ons. En vive le Roi! vive la Belgique! vive l'armée!

- Bravo! klonk het weer zwakjes, want de meesten gevoelden het wel, dat alle ernst aan deze weermacht ontbrak en sommigen langs de rug van de burgers, die zij tot hun ondergeschikten verklaarden, omhoog hoopten te klimmen.

- Als ze nu maar niet elke boom van 't bos voor Duitse spion bezien, zei een der Boskanters, die met anderen nableef om een glas bier te drinken, terwijl de staf naar de gemeentekamer trok en de verdere afwikkeling der krijgswaken begon met een legertje flessen Rodenbachs bier te bestellen, zodat Fientje het druk kreeg.

- Zoals gisteren te Brugge, vertelde een ander. Daar zag ik de mensen een Duitse spion afranselen en toen 't al uitkwam, was 't een koopman van Antwerpen, die een bril met ronde glazen droeg. En om die bril moest hij een Duitser zijn...

Om acht uur was toch ieder voor 't gemeentehuis op zijn post. De sekretaris las de bevelen voor, terwijl de kommandant de manschappen monsterde.

Schildwachten moesten uitgezet worden voor de kerk, want spionnen zouden de toren als observatiepost kunnen opblazen, voor het gemeentehuis zelf om het militair bureel te bewaken, aan het station en de twee barrelen, en de anderen kregen een marsroute voor patrouille.

Daarna werden de geweren en de kokarden uitgedeeld. Sommigen droegen al de blauwe kiel en de overigen staken de driekleurige strik dan maar op de gewone kledij.